

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ ΚΖ'.

ΑΡΙΘ. 3

ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1907

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῇ ἑξωτερικῇ φράγκᾳ χρυσᾷ..... 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Κολωνίας ΠΟΛΥΚΑΡΙΤΟΣ (παράεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
† Ὁ ἀρχιγραμματ. τῆς ἱερᾶς Συνόδου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Ἀμυνα ὑπὲρ τοῦ δικαίου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά Ἐκκλησίαι Ρωσσίας — Εὐγλωττία ἀριθμῶν — Ἐπιθεώρησις ξένου τύπου Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν τῷ κλίματι τοῦ πατριαρχ. θρόνου Ἱεροσολύμων — Πράξις παρ' ἐνορίαν — Δημήτριος Βερναρδάκης — Νικόλαος Παγανᾶς.

ΑΜΥΝΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τὰ ἐπίκαιρα γράμματα, ἅτινα ἐν παρατήματι τοῦ 2 τεύχους τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» ἐξεδώκαμεν, παριστῶσιν ἄγαν λεπτομερῶς τὴν ὀδυνηρὰν κατάστασιν τῶν ὀρθοδόξων τῶν οἰκούντων ἐν πάσαις ταῖς μακεδονικαῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ, κατάστασιν ἐξακολοιθοῦσαν ἀπὸ τεσσάρων σχεδὸν ἐτῶν. Ἐκθέσεις ἐπίσημοι, γράμματα ἰδιωτικά κατὰ χιλιάδας, ἐπὶ τετραετίαν ἐκτιθέμενα τὸν ἐνδέκατον κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ τοῦ ὀρθοδόξου διωγμὸν, μαρτυροῦσιν ἅμα τὸ θερμὸν θρησκευτικὸν συναίσθημα τῶν καταδιωκομένων, τὴν πίστιν τὴν ἀνόθευτον τῶν σφαγιαζομένων, τὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πατέρων ἡμῶν ἀφοσίωσιν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ νέων μαρτύρων καὶ νέων ὁμολογητῶν. Ἐδραῖοι μέ-

νοντες ἐν οἷς ἔμαθον, ἐν οἷς ἐδιδάχθησαν, οὐδ' ὑποχωροῦντες πρὸ τῶν ἐπικειμένων κινδύνων, γινώσκοντες οἷα τύχη ἐπὶ τῶν πιστῶν τέκνων τῆς μητρὸς τῶν ὀρθοδόξων ἀγίας Ἐκκλησίας ἐπικρέμαται, ἐγκαρτεροῦσι καὶ θνήσκουσι, θαυμάσιον ἑαυτοὺς εἰς πάντα τὸν κόσμον ὑπογραμμὸν παρεχόμενοι τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως καὶ στοργῆς.

Τὰς συμπαθείας κτώμενοι τῶν ἀνὰ τὴν ὑψήλιον εὐγενῶν καρδιῶν, τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων καὶ τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν πρὸς τὸ δυσέφικτον ἄλλοις παράδειγμα τῆς αὐτοθυσίας, ἐπικαλοῦνται τὴν εὐμένειαν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, τῶν ἀνεχομένων τὰ στίγματα τὰ ὑπὸ τῶν βουλγάρων ἐν τῷ πολιτισμῷ κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα ἐγκολαπτόμενα. Ζητοῦσι δικαιοσύνην ἀπὸ τοῦ ἐπὶ γῆς νομέως τῆς δικαιοσύνης μεγαλειοτάτου ἡμῶν ἀνακτος. Ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ ἡ συμπάσχουσα μήτηρ Ἐκκλησία δικαιοσύνην ἐπικαλεῖται ὑπὲρ ἀμφισβητούμενων δικαίων ἐπικαλεῖται αὐτὴν ὑπὲρ συμφερόντων ἑξωθεν ἐπηρεαζομένων. Πέποιθεν ὅτι, καθὼς αὕτη, οὕτω καὶ πάντες οἱ κληρικοὶ, διδάσκαλοι, κήρυκες, ἀρχιε-

ΕΥΓΛΩΤΤΙΑ ΑΡΙΘΜΩΝ

Ἡ ρουμανικὴ ἐφημερίς «*La Roumanie*» ὄργανον ἐπίσημον τοῦ συντηρητικοῦ ὑπουργείου, ἐν τῷ φύλλῳ αὐτῆς τῆς 9 Δεκεμβρίου δημοσιεύει ταῦτα.

«Πεντακόσια τέκνα Ρουμούνων καὶ ἄνω τῶν τετρακοσίων πενήκοντα τέκνα Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων, ἐνεγράφησαν ἄχρι τοῦδε εἰς τὰς ἐν Μακεδονίᾳ ρουμανικὰς σχολὰς. Πεντήκοντα μαθηταί, ἐξ ὧν τεσσαράκοντα πέντε Ρουμούνοι, σπουδάζουσι τινῶν εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐμπορικὴν σχολήν.

» Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀποδεικνύουσιν εὐγλωττως τὰς ἐπιτελεσθείσας ὑπὸ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ρουμανικῶν σχολῶν προόδους».

Εἰμεθα κατὰ πάντα σύμφωνοι μετὰ τῆς «*Roumanie*». Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, πράγματι, ἀποδεικνύουσιν εὐγλωττως τὰς προόδους τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ρουμανικῶν σχολῶν. Ὅτι δηλαδή, ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα τεσσάρων ἐτῶν, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑλλήνος διδασκάλου Α. Μαργαρίτου ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἀποστόλου τοῦ ρουμανισμοῦ κατὰ τὸ 1862 παρὰ τὰς πολυεθεῖς προσπάθειας τὰς ἀνεπιδότως καταβληθείσας καὶ πυρετωδῶς ἐπιταθείσας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, παρὰ τὸν ἄφθονον διασκορπισμὸν τοῦ χρυσοῦ πρὸς διαφθοράν καὶ ἐξώνησιν τῶν συνειδήσεων, παρὰ τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ἀπειλὰς, τὰς ραδιουργίας, τὰς καταγγελίας, καὶ τὰς ἀπηνεῖς καταδιώξεις, παρὰ τοὺς ἀπεγνωσμένους ἀγῶνας λεγεῶνος ὅλης Ρουμούνων διδασκάλων, ἐπιθεωρητῶν, πρακτόρων, ὑποβοηθουμένων καὶ ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ κλήρου, παρὰ τὴν ἀφειδῶς παρεχομένην ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἀντιληψίν, αἱ ἐπιτελεσθείσαι ὑπὸ τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας πρόοδοι εἰσὶν ὅλως μετδαμναὶ καὶ ἀνάξιοι λόγου· μαρτυρία εὐγλωττος καὶ περίτρανος τῆς οἰκτρᾶς ἀποτυχίας τῶν μεγαλεπήβολων σχεδίων τῶν πολιτευτῶν τοῦ Βουκουρεστίου, οἵτινες, ἐκλαβόντες τὸν ἀγγίνουν καὶ ἀνεπτυγμένον Κουτσοβλαχικὸν πληθυσμὸν ὡς διανοήτικῶς ἰσοδύναμον πρὸς τοὺς Μολδοβλάχους ἀγρότας, ἐφάντασθησαν ὅτι ἡ διαστρέβλωσις τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν συνειδήσεως θὰ ἦτο ἀπλῶς ζήτημα διασκορπισμοῦ ποσότητός τινος χρυσῶν κερματίων, συνδεδεασμένου, τὸ πολὺ πολὺ, μετὰ μικρᾶς δόσεως ἠθικῆς καὶ ὀλικῆς πίεσεως.

Διότι, τί ἀποδεικνύουσιν οἱ πεντακόσιοι μαθηταὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ρουμανικῶν σχολῶν, καὶ ἐτι παραδεχθῶμεν ὡς ἀκριβῆ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀναλογίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι 1 πρὸς 12, ἤτοι 8 μαθηταὶ ἐπὶ 100 κατοίκων ἐξάγεται ὅτι οἱ πεντακόσιοι μαθηταὶ ἀντιπροσωπεύουσι 6000 περίπου Κουτσοβλαχικὸν πληθυσμὸν ἐκ τῶν πενεστάτων κοινωνικῶν, (στρωμάτων ἐπὶ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ 600,000 Κουτσοβλάχων εὐρισκομένων ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὰς στατιστικὰς τῆς «*Roumanie*»), καταπεισθέντα νὰ ἀποστείλῃ τὰ τέκνα του εἰς τὰς ρουμανικὰς σχολὰς, ἐνθα, οὐ μόνον δωρεὰν γίνονται δεκτὰ ταῦτα, ἀλλὰ παρέχονται αὐτοῖς καὶ βιβλία, γραφικὴ ὕλη, ἐνδύματα, τροφή, πρὸς δὲ καὶ χρηματικὰ βοηθήματα εἰς τὰς οἰκογενείας των· ἐνῷ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα οὐδὲν τούτων χορηγεῖται, ἀπκίτονται δὲ παρὰ τῶν γονέων καὶ διδασκτρᾶ. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης προσελκύσθησαν εἰς τὰς αὐτὰς σχολὰς καὶ οἱ 450 μαθηταὶ τουρκικῆς καὶ ἀλβανικῆς καταγωγῆς καὶ περιεμαζεύθησαν οἱ 45 Ρουμούνοι!! μαθηταὶ τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς Θεσσαλονίκης, τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ὁποίων, καταβάλλει, ἀδρότατα μάλιστα, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ρουμανικοῦ κράτους.

Ὅτι δ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, πιστοποιεῖται ἐπισήμως, παρ' αὐτῆς ταύτης τῆς Ρουμανικῆς κυβερνήσεως, διὰ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Χάρετ. Ἴδου τί ἔγραφεν οὗτος ἐν ἐκθέσει του πρὸς τὸν βασιλέα Κάρολον, ὑπὸ ἡμερομ. 15 Νοεμβρίου 1901.

Ἐχομεν (ἐν Μακεδονίᾳ) πολυαριθμοὺς σχολὰς καὶ διδασκάλους ἀλλ' ἄνευ μαθητῶν, καὶ ἐφόσον ὁ ἀριθμὸς τούτων ἡλαττοῦτο, κατὰ τοσοῦτον νύξανομεν τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων. Τὸ προπαγανδιστικὸν ἔργον μας περιορίσθῃ εἰς τινὰς μόνον κοινότητας, καὶ ὅν, μεταξὺ τῶν πενεστέρων τάξεων, τῶν ἀνωτέρων τάξεων παραμενουσῶν ἀνεπηρεάστων ὑπ' αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκεν τὰ λύκεια, τὰ γυμνάσια, αἱ ἐμπορικαὶ σχολαὶ μας, δὲν ἀριθμοῦσιν εἰ μὴ

μόνον ὑποτροφούς μας, ἄνευ δὲ τοῦ μέτρου τούτου θὰ ἔμενον κεναί. Αἱ ἐν Μακεδονίᾳ σχολαί μας στεροῦνται ἀσφαλούς βάσεως, συντηροῦνται δὲ, τεχνιτῶς, δι' ὑποτροφῶν χορηγουμένων εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα».

Ταῦτα ὁμολογεῖ Ρουμουνός ὑπουργός. Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοιαύτης συνθήκας στρατολόγησις οὐχὶ τόσων ἀλλὰ δεκαπλασίων μαθητῶν εἶναι ἔργον ἐκ τῶν εὐχεριστάτων· πράγματι δὲ, δι' ἀσυγκρίτως ὀλιγωτέρων μέσων, προσελκύουσι τοσούτους αἱ ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν προσηλυτιστικαὶ σχολαί. Ὡστε εἶναι ἀξιοθαύμαστον τὸ ψυχικὸν σθένος καὶ ἡ φιλοπατρία τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ πληθυσμοῦ, ἐξακολουθοῦντος νὰ ἀποκρούῃ, μετὰ λίαν ἐκφαντικῆς περιρρονήσεως καὶ ἀποτροπιασμοῦ, τὴν ρουμουνικὴν προπαγάνδαν καὶ ματαιοῦντος οὕτω, διὰ τῆς στάσεως αὐτοῦ ταύτης, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς προσπάθειάς αὐτῆς. Μαρτύριον περιφανές τῆς τοιαύτης στάσεως καὶ τῶν τοιούτων διαθέσεων τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ πληθυσμοῦ πρόκειται ἡ ἐπίσημος πρὸς τὸν Ρουμουνὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας κ. Χάρετ ἐκθεσις τοῦ Λαζαρέσκου Λεκάντα, διευθυντοῦ τῆς ρουμουνικῆς σχολῆς Ἰωαννίνων, ὑπὸ ἡμερομ. 26 Νοεμβρίου 1901, ἐξ ἧς ἐκθέσεως, συνταχθεὶς τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὑπουργοῦ, ἀποσπῶμεν τὰς ἀκολουθοῦσας περικοπὰς.

«Κ. Ὑπουργέ,

«Πρὶν ἢ ἐκθίσω ἡμῖν πῶς δεόν ἐνα ὀργανωθῇ ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἐν Τουρκίᾳ προπαγάνδα, ἐπιτρέψατε νὰ συνοψίσω τὴν παρούσαν κατὰστασιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν προβλήματος καὶ τὴν μέθοδον τῆς δράσεως ἡμῶν, ἥτις δράσις ἡμῶν προδήλως, ἄχρι τοῦδε, εἰς οὐδὲν κατέληξεν ἀποτελέσμακ.

«Οἱ πάντες γινώσκουσι, φρονῶ, ὅτι τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν πρόβλημα ὀπισθοχωρεῖ ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου. Παρὰ τὰς γενομένας καὶ γινόμενας εἰσέτι μεγάλας θυσίας, πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν καὶ αὖθις ἐκ τοῦ μηδενός. Μετὰ τρικυντζετῆς ἀγῶνας, δὲν δυνάμεθα νὰ κινήσωμεν ὅτι προέβημεν κατὰ ἓν βῆμα ἐπὶ τὰ πρόσω.

«Ἐρχίσμεν σχεδὸν ταυτοχρόνως μετὰ τῶν Βουλγάρων καὶ ἐνῷ οὗτοι προώδουσιν τεραστίως, τὸ ρουμουνικὸν ζήτημα εὐρηται ἐν νηπιώδει κατὰστάσει, εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκειτο τὴν ἡμέραν τῆς ἐμρυνίσεώς του ἴσως μάλιστα καὶ ἐχειροτέρευσι.

«Μὴ φαντασθῇ τις ὅτι κἀμνομέν τι, ἢ ὅτι εἴμεθα ἐπωφελεῖς εἰς τοὺς Ρουμούνους τῆς χερσονήσου. Οὐχὶ κατ' οὐδὲν ὠφελοῦμεν αὐτούς. Τὰ ἐπιτυγχέντα ἀποτελέσμακ εἰσὶ μηδενικά ἄνευ σημασίας. Παρ' ὅλον τὸν σεβαστὸν ἀριθμὸν τῶν σχολῶν μας, παρὰ τὸ πολὺ ἀριθμὸν προσωπικὸν τῶν, εἴμεθα καὶ θὰ εἴμεθα, ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως, οἱ ὑποδιέστατοι μεταξὺ τῶν ἐθνικότητων. Ἡ ρουμουνικὴ γλῶσσα περιφρνεῖται. Ὁ ρουμουνικὸς πληθυσμὸς τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσημντος. Δύνανθε νὰ ἐξακριβώσητε τοῦτο ὅταν καὶ ὁπως θελήτητε. . . .

«Μὴ μὲ ἐκλάβητε ὡς ἀπαισιόδοξον· ἐξεναντίας εἴμαι λίαν αἰσιόδοξος. . . . Πρὸς ἐπέκτασιν τῆς ρουμουνικῆς ἀναπτύξεως ἔχομεν, ἤδη ἀπὸ τοῦδε, μέγαν ἀριθμὸν σχολῶν, διδασκάλων, καθηγητῶν, ιερέων, κτλ.

«Ἀλλὰ στεροῦμεθα ρουμουνικοῦ πληθυσμοῦ, κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅστις νὰ ἐμπορεῖται ὑπὸ ρουμουνικῶν ιδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Οἱ προσερχόμενοι σήμερον εἰς τὸν ρουμουνισμὸν καὶ οὐ θεωροῦμεν ὡς ρουμνόφρονας, δὲν πράττουσι τοῦτο ἐκ πεποιθήσεως, ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ συμφέροντος· ὅταν θὰ ἐκλείψῃ τοῦτο, θὰ φανῇ τὸ ἐπιπόλαιον τῶν αἰσθημάτων τῶν. . . . Ὁ δόκτωρ Ἰστριώτης εἶλε γεν ὅτι ἐλλείπει ἡμῖν τὸ ἱερὸν πῦρ· τοῦτο πάντοτε ἐλείψεν ἐντὸς καὶ, ἂν ὑπῆρχέ που, ἐσθίεσθαι ὀλοτελῶς. Ἡ ἐθνικὴ μας ὑπόθεσις εἶναι ζήτημα κερδοσκοπίας καὶ φωμισμοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῶρα. Τὸ συμφέρον μόνον μᾶς ὠθεῖ εἰς τὴν συνέχισιν του.

«Μὴ κατὰδικάζετε τοὺς Ρουμούνους τῆς χερσονήσου. . . . «Μὴ φαντάζεσθε πρὸς τούτοις ὅτι ἐπηρεάζονται ἢ ἐκροβίζονται ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου ἢ ἀπὸ τοῦς πράκτορας τοῦ ἐλληνισμοῦ καθὰ ἐνομίζετο ἄλλοτε· οὐχί, οὐδὲν ὑπάρχει ἐκ τούτων. Διότι τὰ αὐτὰ ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ διὰ τὸ βουλγαρικὸν στοιχεῖον καὶ ὁμως, καίτοι ὑποκείμενοι εἰς τὰς αὐτὰς ἐπιρροάς, οἱ Βούλγαροι ἐχειρατετήθησαν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ προώδουσιν θαυμασίως.

«Ὁ γελοῖος ἡμῶν τρόπος τῆς δράσεως, ὃν συνεχίζομεν ἄχρι τοῦδε, ἀποτελεῖ τὸν λόγον δι' ὃν, ἀντὶ ἐπιτυχίας ἐχθρῶς, μόνον καὶ δυσχερεστίας συγκομίζομεν. . . . «Ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν αἱ σχολαί μας στεροῦνται μαθητῶν καὶ ἐν τοῖς χωρίοις τοῖς οἰκουμένοις ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Κουτσοβλάχων, ἐνῷ αἱ ἐλληνικαὶ σχολαὶ εἰσὶ πλήρεις μαθητῶν καίτοι οἱ μαθηταὶ παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἀπολύτως πληρῶνουνσι, ἐνῷ ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς σχολαῖς ὑποβάλλονται εἰς καταβολὴν χρημάτων. Πρᾶγμα πρωτάκουστον ἀληθῶς.

«Ὁ Ρουμουνός ἀποστέλλει τὰ τέκνα του εἰς τὴν

ρουμουνικὴν σχολὴν μόνον διὰ τὰ λάθη δῶρα, διὰ τὰ ἐπιτύχη ὑποτροφίας, βιβλία καὶ τὰ λοιπὰ, ἐνῶ παρὰ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς δὲν ἔχει καμμίαν ἀπαίτησιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἀνοίγει τὸ βιβλάντιόν του καὶ θνήσκων καταλιμπάνει διὰ κληροδοτημάτων τὴν περιουσίαν του πρὸς διδάσκειν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Δὲν εἶνε ἄγνωστοι ξένοι οἱ καταπολεμήσαντες ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἀλλὰ οἱ Ρουμῶναι ὁμοειθεῖς μας μεθ' ὧν ἤλθομεν εἰς ἀμείσους σχέσεις. Ὑπ' ὁποιοιδήποτε τρόπον καὶ ἂν παρουσιάζομεθα πρὸς αὐτοὺς, οὐ μόνον μᾶς ἀπόθουν, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἀπέφυγον ὡς λοιμοβλήτους. Πολλὰκις, τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ περιποιήσεων ἐν βλαχικοῖς χωρίοις, ἐφόσον ἤγνωετο ἡ ἀποστολή μας. Ἀμα ὅμως ἐδηλοῦμεν τὴν ιδιότητά μας ὡς διδασκάλων Ρουμῶναι, μᾶς ἀπεδίωκον καὶ μᾶς ἀπερνοῦντο.

Μὴ ἐκπλήττεσθε ὅτι, παρὰ πάντα ταῦτα, αἱ σχολαὶ μας ἐπολλαπλασιάσθησαν. Τοῦτο προέκυψεν ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ· τοῦτου ἐξογκωθέντος, ἐπολλαπλασιάσθη τὸ προσωπικὸν τῶν σχολῶν, οὐχὶ διότι ἦτο ἀνάγκαιον, ἀλλὰ πρὸς ἐξάντλησιν τῶν ψευθειῶν πιστώσεων. »

Τῇ 25 δὲ Φεβρουαρίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1902, τῇ προσκλήσει τοῦ ὑπουργείου, ὁ Α. Λεκάντας ἀπέστειλε καὶ δευτέραν ἐκθεσιν, ἐν ἣ συνιστᾷ τὴν καλλιέργειαν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ Ρουμανίας καὶ Ἑλλάδος πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Βουλγάρων, ἐνεκα, λέγει, τῶν ἑλληνικῶν αἰσθημάτων τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Κουτσουβλάχων καὶ τῆς πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἀφοσιώσεώς των ὡς ἐκ τῶν ὁποίων, ἐπάγει, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ Κουτσουβλάχοι οὐδέποτε θὰ θελήσωσι νὰ ἐκμάθωσι τὴν ρουμουνικὴν ἢ θὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ρουμουνισμόν· ἅμα δὲ ὁ Λεκάντας συνιστᾷ «πίεσιν ἐπὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Κουτσουβλάχων» διότι ὁμολογεῖ «καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν Ρουμανίᾳ ἐγκατεστημένοι προκηρύττουσιν ἑαυτοὺς Ἕλληνας».

Αἱ αὐθεντικαὶ αὗται πληροφορίες γνωρίζουσιν ἡμῖν τὰ μέσα δι' ὧν περισυλλέγονται αἱ ἐλάχιστοι μαθηταὶ τῶν ρουμουνικῶν σχολῶν, ἐπὶ τῶν προόδων τῶν ὁποίων τόσον ἐναδρύνεται ἡ ὀλιγαρχικὴ «*Roumanie*». Ἡ αὐτὴ μέθοδος ἐφαρμόζεται καὶ ἐν μέσῃ βασιλευούσῃ· ὁ ἀμφιβάλλων, ὥς ἐπισκερθῇ τὴν ἐν Πέραν ρουμουνικὴν σχολὴν, καὶ θὰ ἀκούσῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κοινῶς λαλουμέ-

νην ἀπὸ τῆς διευθυντρίας καὶ τῶν διδασκουσῶν καὶ διδασκόμενων μέχρι τοῦ θυρωροῦ· θὰ ἀκούσῃ δ' ἐπὶ τούτοις, ἀπὸ στόματος τῶν ὀλιγίστων μαθητῶν καὶ ὑποτρόφων, ἀκραιφνοῦς ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ὅτι φοιτῶσιν εἰς αὐτὴν διότι εἰσὶ τέκνα πενεστάτων οἰκογενειῶν ἢ ὀρφανὰ, (ὡς αἱ δύο θυγατέρες πτωχῆς χήρας ἐκ Μακροχωρίου) εἰς ἃς δωρεὰν χορηγεῖται ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ συντήρησις, μετ' ἀφθένων ὑποσχέσεων προστασίας ἐν τῷ μέλλοντι.

Αἱ πολῦτιμοι αὗται ὁμολογίαι αὐτῶν τῶν ἐπιστήμων ἐν Μακεδονίᾳ ἀποστόλων τοῦ ρουμουνισμοῦ ἀνατρέπουσιν, ἄρδην, τὴν πλήμμυράν τῶν λοιδοριῶν, τῶν προπηλακισμῶν καὶ τῶν συκοφαντιῶν τῶν Ρουμῶναι κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρὸς, τῆς Ἑκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Καθόσον, βλέποντες οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ τοὺς Κουτσουβλάχους μετὰ βδελυγμίας ἀποκρούοντας τὸν ἐκρουμουνισμόν αὐτῶν καὶ προκηρύττοντας, πανηγυρικῶς, τὴν ἀδιάρρηκτον μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου συνένωσιν αὐτῶν, ἐκ λόγων κοινῆς καταγωγῆς, γλώσσης, ἰδεῶν, παραδόσεων, ἐλπίδων, ἡθῶν καὶ ἐθίμων—ὡς ἐξάγεται ἐκ πληθύος τοιούτων ἐγγράφων ἀποκειμένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν Πατριαρχείων—ἔσχον τὴν πρωτότυπον ἐμπνευσιν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἀρωγὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἐκρουμουνισμόν τῶν Κουτσουβλάχων. Μὴ τυχόντες δὲ, ὡς ἦτο φυσικώτατον, νὰ μετατρέψωσι τοῦτο εἰς ὄργανον, ἀσυναίσθητον ἢ μὴ, τῶν μεγαλομανῶν αὐτῶν ὀνείρων, ἀντέστρεψαν τοὺς ὁρους καὶ ἤρξαντο κατηγοροῦντες ἀπανταχοῦ τὴν Ἑκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὡς ὄργανον τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὡς ἐξασκοῦσαν φοδερὰν καὶ τυραννικὴν πίεσιν ἐπὶ τῶν Κουτσουβλάχων, οὓς διὰ τοῦ ἐκδιασμοῦ καὶ τοῦ τρόμου παρακωλύει ἀπὸ τῆς πραγματώσεως τοῦ ἐνθέρμου αὐτοῦ πόθου τοῦ νὰ εἰσαγάγωσιν ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ταῖς σχολαῖς τὴν μητρικὴν αὐτῶν ρουμουνικὴν γλῶσσαν.

Καὶ παρινοχλεῖται ἡ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις καὶ τὰ εὐρωπαϊκὰ ἀνακτοδοῦλια, καὶ καταπατοῦνται αἱ στοιχειώδεις ἀρχαὶ τοῦ διεθνοῦς δικαίου καθὼς καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες, καὶ φενακίζεται ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, καὶ παραπλανᾶται ἡ δημοσία γνώμη, καὶ ἐπιδιώκεται ἡ ἐξέγερσις ταύ-

της κατὰ τοῦ δυσφημιζομένου καὶ κατασυκοφαντομένου Οἰκουμενικοῦ Πατριρχείου. Διὰ τίνα δὲ λόγον ὅλος αὐτός ὁ ἀλλαλαγμός; διότι τοῦτο, δὲν ἐξαναγκάζει, ἄκοντας καὶ μὴ βουλομένους, τοὺς Κουτσουδλάχους ὅπως, μεταλλάξαντες, δίκην χιτῶνος, ἐθνικὴν συνείδησιν, μεταβαπτισθῶσιν εἰς Ρουμῶνους καὶ, ἀποσυκοφαντήσαντες ἀπὸ τοῦ οἴκου, τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας, τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν πάντες λαλοῦσι καὶ γράφουσιν, ἀντικαταστήσωσιν αὐτὴν διὰ τῆς ὁλως ἀγνώστου αὐτοῖς ρουμουνικῆς. Διότι τὸ ἀξιοπερίεργον ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ ὑποθέσει εἶναι ὅτι οἱ Ρουμῶνοι δὲν ἐννοοῦσι νὰ εἰσαγάγωσιν ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ταῖς ναοῖς τῶν Κουτσουδλάχων τὴν κουτσουδλαχικὴν διάλεκτον, ἀλλὰ τὴν ὁλως ξένην διὰ τούτους ρουμουνικὴν γλῶσσαν. Ἀκούσωμεν τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν Ρουμῶνων διπλωματῶν. Ὁ κ. Λαχωδάρης, ἐν συνεντεύξει τοῦ πρὸς τὸν ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ παρισινοῦ «Χρόνου» κ. G. Villiers, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1905, ὡμολόγησεν ὅτι, μετὰ τῆς ρουμουνικῆς καὶ τῆς κουτσουδλαχικῆς, ὑπάρχει οἷα διαφορὰ μετὰ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς προθηγιακῆς διαλέκτου (*provençal*). Ὁ κ. Brun, ἐν τῷ προπαγανδικῷ ἔργῳ τοῦ «Γέρων τοῦ Πένδου», δηλοῖ ὅτι οἱ Κουτσουδλάχοι, φριτῶντες ἐν ταῖς ρουμουνικαῖς σχολαῖς εὐρηγνται ἐν ἡ θέσει οἱ Βρετανοὶ τῆς Γαλλίας (*Bretons*) ἐν ταῖς γαλλικαῖς σχολαῖς. Ἡ πραγματικὴ διαφορὰ εἶναι πολλῶν μετῶν, εἶναι δὲ πασίγνωστον γεγονὸς ὅτι συνδιαλέξεις, μετὰ τῶν Κουτσουδλάχων καὶ Ρουμῶνων εἶναι τι ὁλως ἀκατόρθωτον. Ἐπιζητεῖται, λοιπὸν, ἡ ἐξοβέλσις ἀπὸ τῶν σχολῶν καὶ ναῶν τῆς οἰκείας καὶ γνωστῆς πᾶσι τοῖς Κουτσουδλάχοις ἐλληνικῆς γλώσσης, ἵνα τὴν θέσιν αὐτῆς καταλάβῃ ἡ ρουμουνικὴ, ἡ πρὸς τὴν κουτσουδλαχικὴν σχέσις τῆς ὁποίας εἶναι ἀσυγκρίτως ὀλιγωτέρα ἀπὸ τὴν σχέσιν τῆς ἐλληνικῆς πρὸς τὴν κουτσουδλαχικὴν.

Ἄλλ' ὅτι, ἰδίᾳ, προξενεῖ τὸν ἱλιγγον, εἶναι ὁ γνησίως τυχοδιωκτικὸς καὶ χθαμαλῶς κερδοσκοπικὸς σκοπὸς εἰς ὃν κατατείνει ὁ διὰ τηλεκούτων μόχθων καὶ θυσιῶν ἐπιδιωκόμενος καταναγκαστικὸς ἐκ ρουμουνισμὸς τῶν Κουτσουδλάχων τῆς Μακεδονίας. Διότι, αἱ γεωγραφικαὶ καὶ ἀριθμητικαὶ συν-

θῆκαι, ἀποκλείουσιν, ἀμειλίκτως — οἱ δὲ ἐν Βουκουρεστίῳ κάλλιστα γινώσκουσι ταῦτα — πᾶσαν ἐλπίδα προσαρτήσεως ἢ αὐτονομίας τῶν Κουτσουδλάχων. Ἀλλὰ τότε εἰς τί ἀποβλέπουσιν οἱ ἐν Ρουμανίᾳ; Ἀκούσωμεν αὐτοὺς τούτους διότι ἔσχον τὴν καταπληκτικὴν ἀπλοϊκότητα νὰ μὴ ἀποκρύψωσι τὰς μυχίας ἐλπίδας των. Ἰδοὺ τί Ρουμῶνος, οὐχὶ ἐκ τῶν ἀσχημάτων, ὁ πρίγκηψ C. Brancovan ἀνομολογεῖ, ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένῳ ρουμουνικῷ περιοδικῷ τῶν Παρίσιων «*La Renaissance Latine*» (φύλλον τῆς 15 Ἰουλίου 1904 σελ. 614). «Ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀποβλέπει τόσον εἰς τὴν δημιουργίαν ρουμουνικῆς ἀποικίας παρὰ τοῖς Κουτσουδλάχοις, ὅσον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐχεγγύου προσωρισμένου νὰ ἐκχωρηθῇ τῇ Βουλγαρίᾳ ἀπέναντι σπουδαιότερων ὠφελυμάτων· π. χ. διαφορῶν τῶν μεθορίων ἐν Δόβρουτζα. Ἡ δὲ, ὁ Τάκε Ἰωνέσκος (ὁ νῦν ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ρουμανίας) ὑπέδειξε τὴν γραμμὴν Ρουτσουκίου — Βάρνης, ἣτις θὰ παρῆκε τῇ Ρουμανίᾳ δύο ὁροῦρια καὶ ἓνα καλὸν λιμὲνα. Τοῦτο εἶναι πολὺ ἴσως, καὶ θὰ ἠρκοῦμεθα εἰς ἐλάσσονα, ἂν ἡ Βουλγαρία ἤθελε νὰ φανῇ συνδιαλλακτικὴ». Ὁ κ. Bourchier ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ «*The Balkan Question*» γράφει: «Ἡ Ρουμανία ἐπιδιώκει τὴν προπαγάνδαν τῆς (ἐν Μακεδονίᾳ) ἐπὶ τῇ βλέψει ὅτι θὰ εἶχε δικαίωμα εἰς ἀντιστάθμισμα τι ἀλλαχοῦ, ἂν ὁ ἐν Μακεδονίᾳ ἀποδεδειγμένως ρουμουνικὸς πληθυσμὸς ἐξεχωρεῖτο ἐτέρα τινι δυνάμει». Ὁ κ. E. Barbulesco, ὑποδιευθυντὴς τῶν ἀρχείων τῆς Ρουμανίας, ἐν διαλέξει τοῦ δημοσίου, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1905, ἐν Βουκουρεστίῳ, περὶ τοῦ Κουτσουδλαχικοῦ ζητήματος, τονίζει τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ρουμανία δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ τὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ζητήματος καὶ τὴν συσχέτισιν τοῦ πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Δόβρουτζας. Ἡ δὲ ἡμιεπίσημος βουλγαρικὴ ἐφημερίς «*Novi Vek*», δὲν ἀπέκρυφεν ὅτι, τοὺς καρποὺς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ μόχθων τῶν Ρουμῶνων θέλουσι δρέφει ἡμέραν τινὰ οἱ Βούλγαροι. Καὶ εἶχε πολὺ, πολὺ, δίκαιον.

Habemus reum confitentem λοιπόν· ἔχομεν, αὐτήν τὴν ὁμολογίαν τῶν Ρουμούνων. Οἱ ἐν Ρουμανίᾳ, εὐρίσκοντες στενὰ τὰ ὅρια τοῦ κράτους των, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ ἀπενίσωσι πρὸς τὰ ἐν Τρανσυλβανίᾳ, Βουκουβίνῃ καὶ Βεσσαραβίᾳ ἐκατομμύρια τῶν ἀδιαφιλονεικῆτως γνησίων ὁμοεθνῶν των, ἔστρεψαν τὰ λαίμαργα βλέμματά των ἐπὶ τῆς δεξιᾶς (βουλγαρικῆς) ὁχθῆς τοῦ Δουνάβειος, τὸ δὲ τετράγωνον Σιλιστρίας, — Ρουστσουκίου, — Σούμλας — Βάρνας, ἐφείλκυσε γοητευτικῶς αὐτούς. Ἀλλὰ τὸ τετράγωνον τοῦτο εἶχεν ἄλλον ἰδιοκτήτην. Τί τὸ πρακτέον λοιπόν; νὰ καταπεισθῇ οὗτος εἰς ἀνταλλαγὴν· καὶ ἐξευρέθη τὸ ἀντάλλαγμα. Ὁ δῦστηνος κουτσουβλαχικὸς μακεδονικὸς πληθυσμὸς, μεταδαπτιζόμενος, δι' ὧν ἐξεθῆκαμεν μέσων, εἰς ρουμουνικόν, θὰ παρεδίδοτο τοῖς Βουλγάροις, ἵνα ὑποστῇ τρίτον σλαυικόν, τελειωτικόν τὴν φορὰν ταύτην, ἐθνικὸν βάπτισμα. Ἰδοὺ, κατὰ τὰ ἥκιστα ὑπόπτους, βεδαίως, ὁμολογίας αὐτῶν τούτων τῶν ἐν Ρουμανίᾳ, ἡ κλειὴ καὶ τὰ πραγματικὰ ἐλατήρια τοῦ πιθουμένου ἐκρουμουτισμοῦ τῶν Κουτσουβλάχων· τῆς οὐτοπίας ταύτης τῆς ἐπιδιωκομένης, *per fas et per nefas*, χάριν ἑτέρας οὐτοπίας καὶ ἔνεκα τῆς ὁποίας πρωτοφανὲς διπλωματικὴ καὶ δημοσιογραφικὴ σταυροφορία διενεργεῖται κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οὗτινος ἡ ἐνοχλή συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀρνεῖται νὰ συμπράξῃ, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, πρὸς ἐπίτευξιν ἀνθηθικῶν πολιτικῶν σχεδίων καὶ συναλλαγῶν.

«*Farce et mensonge*» (κωμῳδία καὶ ψευδος). Διὰ τῆς τραχυτάτης καὶ στιγματιστικῆς ταύτης ἐκφράσεως, ἐχαρακτήρισεν, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ρουμανικῆς Βουλῆς, τὴν ἐν Μακεδονίᾳ ρουμουνικὴν προπαγάνδαν, ἀνὴρ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀρμοδιώτατος ἵνα ἐξενέγκῃ γνώμην, ὡς γινώσκων ἄριστα καὶ λεπτομερέστατα τὰ κατ' αὐτήν, αὐτὸς οὗτος ὁ τέως Ρουμουνὸς ὑπουργὸς τῆς παιδείας κ. *Haret*, ἀναπτύξας καὶ δικαιολογήσας προσηκόντως ταύτην.

«*Farce et mensonge*». Τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον ἐσμὲν πεπεισμένοι ὅτι θὰ ἀπαθανατίσῃ ἡ ἱστορία, διατηροῦσα αὐτόν, ὡς τὸν καταλληλότετον τίτλον, τοῦ κεφαλαίου, ἐν ᾧ θὰ ἐκτίθενται τὰ

τῆς ρουμουνικῆς ἐν Μακεδονίᾳ προπαγάνδας· τοῦ ἔργου τούτου ἐσχάτου πολιτικοῦ παραλογισμοῦ καὶ ἠθικῆς πωρώσεως, ὅρ' ὧν οἱ στρηλατούμενοι τινὲς, ἐφαντάσθησαν, ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι, ὅτι θὰ ἠδύναντο, διάστρεβλοῦντες ἐκδιαστικῶς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν ἐκτὸν τριάκοντα χιλιάδων κουτσουβλαχικοῦ λαοῦ καὶ δημιουργοῦντες τεχνιτῶς εἰς Ρουμούνους, νὰ ἄγωσι καὶ φέρωσι τούτους κατὰ τὸ δοκοῦν, ὡς ἀκαταλόγιστα νευρόσπαστα, πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν — ἀπροκαλύπτως ἀνομολογούμενον — ἵνα τοὺς μεταπωλήσωσιν, ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ, δίκην προβάτων, (καθ' ὃ σύστημα ἐφῆρμοζον οἱ Μπογιάροι ἀπέναντι τῶν δουλοπαροίκων Ρουμούνων τῶν μωσιῶν αὐτῶν) εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἐπ' ἀνταλλαγῇ γνησίως βουλγαρικοῦ παρὰ τὴν Δόβρουτζαν ἐδάφους. Αἱ δὲ μέλλουσαι γενεαί, ἀναγινώσκουσαι τὰς λεπτομερείας ταύτας ἐκπληκτοὶ καὶ ἐπαποροῦνται, θὰ διερωτῶνται ἂν τὰ ἀναγινωσκόμενα πρέπει νὰ τὰ ἐκλάβωσιν ὡς ἱστορικὰ γεγονότα, ἢ ὡς σελίδας μυθιστορήματος ἀναγραφούσας *les hauts faits et gestes* ἡρώων, ἐφαμιλλῶν τοῦ περιωνύμου ἐκείνου τοῦ Ἰσπανοῦ Σερβάντες.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ.

Ἐκ τοῦ παρισινοῦ «Χρόνου» τῆς 24 Ἰανουαρίου.

» Ὁ Θεόδωρος Θεοδώροβιτς, πολιτικὸς ἀνὴρ καὶ ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων περὶ τὸν ἐθνικὸν ἢ στοίλοβιστικὸν κόμματος, μοὶ εἶπε (γράφει ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος εἰς Σόφικον τοῦ «Χρόνου» René Henry) τάδε

» Ὁ θάνατος τοῦ Γρούεφ (ἀρχηγοῦ τοῦ ἀπαισίου μακεδονικοῦ ἐπικρατικικοῦ κομιτάτου «Ἐσωτερικὴ Ὁργάνωσις Σ. Σ. Ε. Α.») δὲν θὰ κατελίπῃ ἀκέραιον τὴν «Ἐσωτερικὴν Ὁργάνωσιν» *uno avulso non deficit alter* (ἐνός ἐκλείψοντος δὲν ἐλλείπει ἕτερος)· δὲν ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ ἀρχηγοῦ καὶ ἀπλοῦ στρατιώτου. Εἰς τὰς αἰρέσεις, ὁ θάνατος τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπιφέρει τὴν τοῦ σωματοῦ ἐνῶ ἐν Μακεδονίᾳ τὸ κίνημα κατέλαβεν τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ, ἀποδὲν κοινωνικὸν καὶ καθολικόν. Ὁ θάνατος τοῦ Δέλτσεφ δὲν ἀνέκοψε ταῦτα· τὸ αὐτὸ θὰ συμβῇ καὶ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Γρούεφ

Ἡ ὁποία πολῦτιμος ὁμολογία μετὰ τοσαύτης ἱταμῆς παρορησίας προκηρυσσόμενη !!.